

 MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 2

KOSTELY PRAHY 2

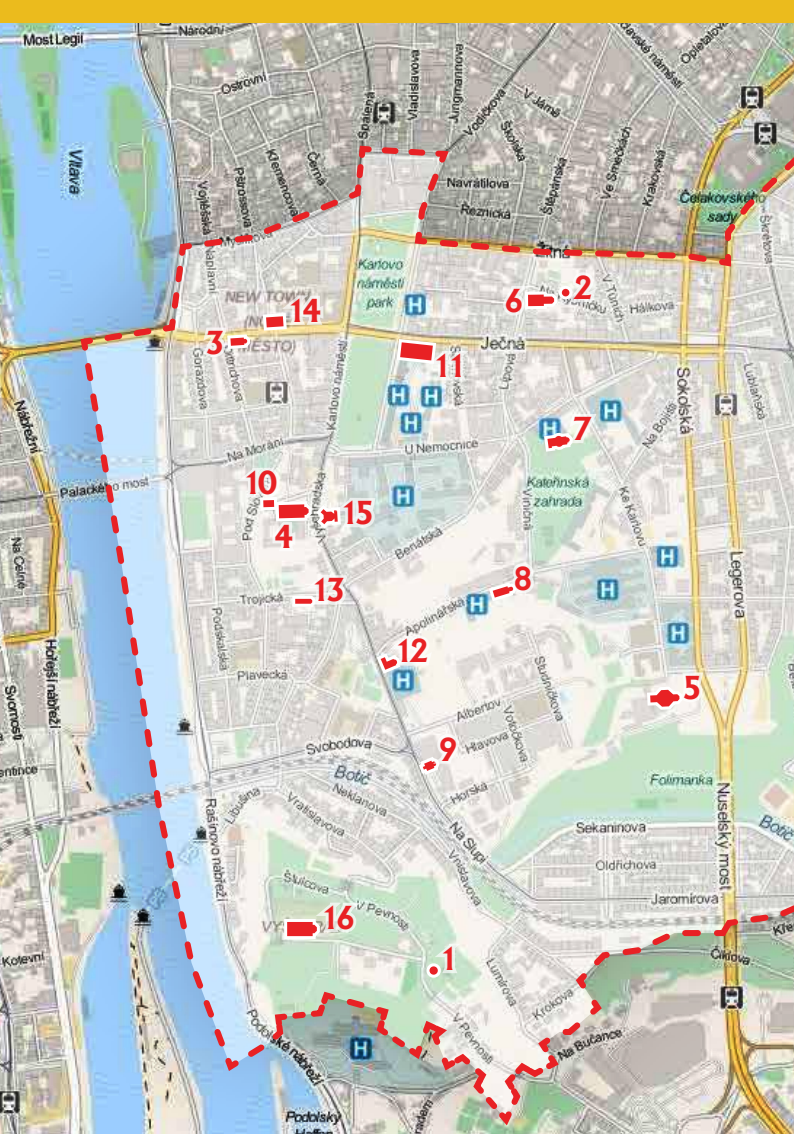

Milí čtenáři,

ať už vcházíme do kostela jako věřící, či jen jako zvědaví návštěvníci, téměř vždy na nás mocně působí. Jako bychom vešli do jiné dimenze. Možná je to i tím, že kostely a chrámy tu stojí jako jediní svědci dávných časů, zatímco místa kolem nich se mění k nepoznání. Vždy mají svá tajemství, ztělesňují lidskou touhu po věcech, které nás přesahují. Publikace, kterou držíte v rukou, má za cíl připomenout, že ačkoliv Praha 2 na první pohled působí jako moderní a hlučná městská část, její území bylo zastavěno už ve středověku a najdeme tu památky staré celé tisíciletí.

V chronologické řadě Vám zde chceme představit kostely Prahy 2 a přiblížit historii každého z nich – historii, která odráží společenské, hospodářské i kulturní změny, kterými Praha procházela od raného středověku až po začátek 20. století. Vydejme se jednou na pouť mimo hlavní trasy turistických bedekrů, bude to cesta i po naší vlastní minulosti. Ať je vám tato kapesní publikace dobrým průvodcem!

Mgr. Jana Černochová
starostka Prahy 2

Most Legii

Národní

Vltava

Ostrovní

Spalena

Vladislavova

Jungmannova

Vodňova

V Jámě

Štrobá

Slepánská

Ve Smečkách

Opelátova

Klimentovská

Černá

Navrátilova

Režnická

Štěpánská

V Tuně

Hájkova

Čolakovských sady

Krakovská

Břevnovská

Vojtěšská

Pátrossova

Myškovice

Karlovo náměstí park

Ječná

Lipová

U Nemocnice

Katolinská zahrada

Ke Karlovu

Na Bojišti

Sokolská

Luhanská

Gorazdova

Na Moráni

Benátská

Benátská

U Nemocnice

Ke Karlovu

Ke Karlovu

Ke Karlovu

Ke Karlovu

Ke Karlovu

Ke Karlovu

Ke Karlovu

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

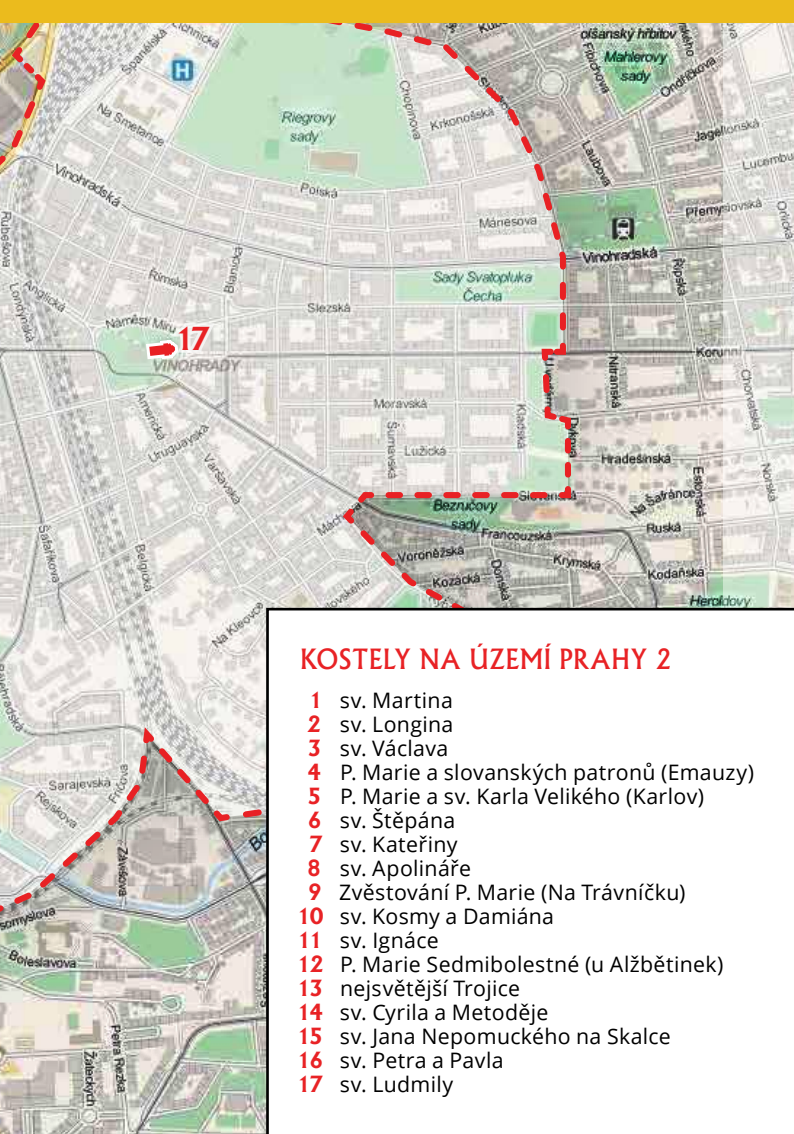
Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

Pod Svojským

KOSTELY NA ÚZEMÍ PRAHY 2

- 1 sv. Martina
- 2 sv. Longina
- 3 sv. Václava
- 4 P. Marie a slovanských patronů (Emauzy)
- 5 P. Marie a sv. Karla Velikého (Karlovy)
- 6 sv. Štěpána
- 7 sv. Kateřiny
- 8 sv. Apolináře
- 9 Zvěstování P. Marie (Na Trávníčku)
- 10 sv. Kosmy a Damiána
- 11 sv. Ignáce
- 12 P. Marie Sedmibolestné (u Alžbětinek)
- 13 nejsvětější Trojice
- 14 sv. Cyrila a Metoděje
- 15 sv. Jana Nepomuckého na Skalce
- 16 sv. Petra a Pavla
- 17 sv. Ludmily

ROTUNDA SV. MARTINA

Nejstarší dochovanou stavbou Prahy 2 je rotunda svatého Martina na Vyšehradě. Krásná románská kaple za téměř tisíc let své existence sdílela pohnuté osudy celého Vyšehradu – sloužila nejrůznějším účelům, několikrát byla vysvěcena, ale také několikrát jen těsně unikla zničení.

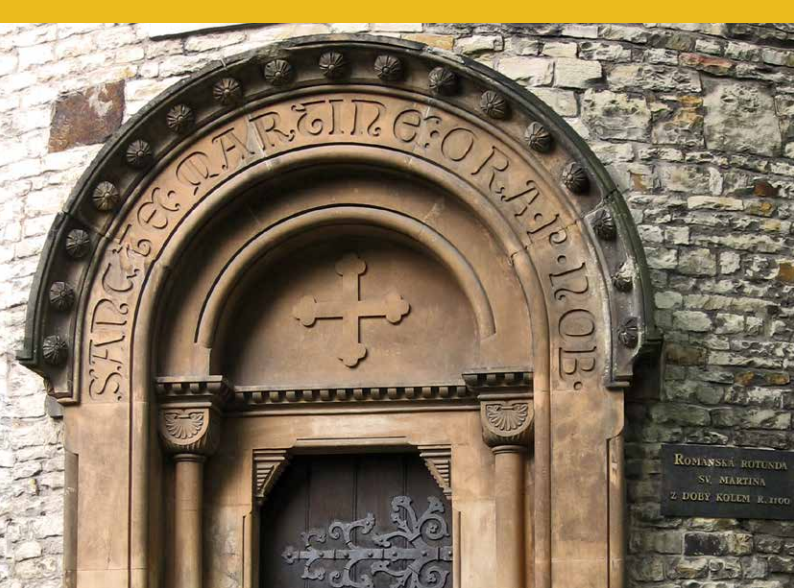
Přesné datum jejího založení neznáme. Tradovaný rok vzniku 1161 není doložen, dnes se historici častěji přiklánějí ke druhé polovině 11. století, kdy Vyšehrad jako sídlo prvního českého krále Vratislava zažil poprvé vlnu rozkvětu a velkolepé výstavby, jiné dohady mluví už o konci 10. století (což by z této rotundy činilo jeden z nejstarších kostelů v Čechách). První písemná zmínka však pochází až z roku 1396.

Rotunda byla pravděpodobně postavena jako farní kostelík pro tehdejší předhradí před vstupem do samotného knížecího hradu. Později dlouhá staletí sloužila jako kaple choralistů vyšehradského kapitulního kostela Petra a Pavla.

V roce 1420 ji vyloupili husité a roku 1533 poničil požár, ale v obou případech byla opravena a navrátila se k původní funkci.

Za třicetileté války, roku 1632, se však na dlouho změnila na sklad střelného prachu vyšehradské pevnosti a teprve po roce 1710 byla opravena a znovu vysvěcena.

V roce 1757 ji při obléhání Prahy poškodilo pruské dělostřelectvo (památkou na tuto epizodu je dělová

koule, kterou dodnes můžeme vidět ve zdi). Roku 1784 byla na základě výnosu Josefa II. kaple zrušena a předána armádě, která si tu zřídila sklad a později výrobní nábojů.

V největším ohrožení se ocitla roku 1841, kdy málem padla za oběť stavbě nové silnice, avšak díky zákroku hraběte Karla Chotka, královského místodržitele, se silnice kapli těsně vyhnula (pouze původní západní vstup musel být nahrazen nově probouranými dveřmi v jižní stěně).

Přesto dále pustla – armáda ji pronajímala jako obydlí pro chudinu. Teprve roku 1875 se vyše-hradské kapitule podařilo rotundu od armády odkoupit zpět.

Roku 1878 byla zahájena rekonstrukce, kterou prováděl renomovaný architekt Antonín Baum. Do vstupu byl zasazen novorománský portál s motivy převzatými ze vzácného Vyšehradského kodexu a rotunda se dočkala dalších drobných úprav v historizujícím stylu, které jí daly její současný vzhled. Také interiér byl nově dekorativně vymalován: apsida podle návrhu Josefa Hellicha, loď a kupoli vymaloval Antonín König. Kaple byla znovu vysvěcena roku 1880 a od té doby slouží svému původnímu účelu, i když byla ještě několikrát opravována (naposledy roku 1991).

Na vstupním portále můžeme vidět nápis **SANCTE MARTINE ORA P(RO) NO(BIS)** – „Svatý Martine, oroduj za nás“.

V interiéru jsou částečně zachovány malby z 19. století, především můžeme vidět postavu sv. Martina v biskupském rouše.

Vnitřní vybavení je částečně novorománské z let 1878–80, například vyřezávané dřevěné sanktuarium (schránka na nádobu s hostiemi), dále stojí za pozornost kopie gotického deskového obrazu Vyšehradské madony, barokní malba sv. Tekly mezi lvy z 2. poloviny 16. století a nový obraz sv. Anežky České z roku 1990.

Kaple slouží římskokatolické farnosti u kostela sv. Petra a Pavla na Vyšehradě a konají se v ní pravidelné bohoslužby.

ROTUNDA SV. LONGINA

Druhá z rotund Prahy 2 stojí v sousedství gotického kostela svatého Štěpána. Jen málokterý z chodců v rušné Štěpánské ulici si uvědomí, že pár kroků odsud v boční uličce Na Rybníčku se ukrývá nenápadná památka na nejstarší osídlení této části Prahy.

Dávno předtím, než císař Karel IV. založil Nové Město pražské, existovalo na jeho území několik starobylých osad. Jednou z nich byla osada Rybník (či Rybníček), doložená už koncem 10. století. Dodnes ji připomíná název ulice Na Rybníčku, ačkoli skutečný rybník v těchto místech už dávno zmizel. Osada patřila zprvu Břevnovskému klášteru, později řádu křižovníků s červenou hvězdou. Rotunda, původně zasvěcená sv. Štěpánovi, byla postavena v první třetině 12. století jako farní kostel této osady.

Když se roku 1348 nedaleko odsud začaly budovat hradby Nového Města, měl za sebou kostelík už čtvrt tisíciletí existence. Stal se jedním z farních kostelů rozvíjející se čtvrti, ale záhy bylo zřejmé, že této funkci nebude stačit. Proto už roku 1351 začala v sousedství rotundy stavba nového gotického chrámu, jednoho z hlavních kostelů Nového Města, který převzal farní funkci i zasvěcení sv. Štěpánu. Stará rotunda, ze které se stala pouhá filiální kaple, byla opravena (památkou na tuto dobu je gotické okno s kružbou v apsidě) a nově zasvěcena sv. Longinovi, tehdy oblíbenému světcí.

V následujících staletích se kolem kostela sv. Štěpána rozrůstal hřbitov a rotunda sv. Longina od poloviny 17. století plnila také úlohu hřbitovní kaple. Na její podobě se tehdy podepsal novoměstský radní Ludvík Flayšman z Tumpachu, který k rotundě nechal na západní straně přistavět patrovou kapli s rodinnou hrobkou v přízemí. Zároveň byl zazděn původní románský vstup a vybourán nový, zevnitř byla necitlivě stavebně upravena apsida, zazděno gotické okno, románská lucerna na vrcholu střechy byla snesena a na její místo postavena nová barokní.

Josefínské reformy roku 1784 kapli sv. Longina zrušily a udělaly z ní skladiště kostelního náčiní. V roce 1843 pak hrozil stavbě úplný zánik v souvislosti se stavbou nové ulice Na Rybníčku. Před tímto osudem ji však zachránila Společnost Národního muzea a osobně František Palacký. Roku 1845 byla zbořena barokní přístavba a stavba se tak vrátila do svého původního tvaru. Rozsáhlejší rekonstrukce se pak dočkala až ve 30. letech 20. století, znovu vysvěcena byla roku 1941.

Kaple dnes náleží římskokatolické farnosti u sv. Štěpána, ale od roku 1998 slouží řeckokatolické církvi, která tu koná své bohoslužby. Využívá ji také řád sv. Lazara Jeruzalémského.

Vnitřní vybavení rotundy je přizpůsobeno potřebám řeckokatolické církve a sestává z několika ikon (Zvěstování Panny Marie, Poslední večeře Páně, Matky Boží a Ježíše Krista). V interiéru i exteriéru je odhalen zbytek původního zazděného portálu.

Svatý Longin byl římský setník, který probodl Ježíše Krista na kříži, ale pak svého činu litoval a přijal křesťanství. Longinovo kopí patřilo k nejvzácnějším říšským relikviím, Karel IV. je získal roku 1350 a papež na jeho žádost vyhlásil svátek Svatého kopí a hřebů Páně. Každý rok pak byly relikvie ukazovány v dnes už zaniklé kapli Božího těla na nynějším Karlově náměstí.

Rotunda ze severu, v pozadí zvonice kostela sv. Štěpána

KOSTEL SV. VÁCLAVA

Mezi nejstarší památky Prahy 2 můžeme zařadit také jeden ze dvou kostelů v Resslově ulici, kostel svatého Václava na Zderaze. Stavba je sice převážně gotická, sdružená okénka v severozápadním nároží však prozrazují starší, románský původ. Kostel na první pohled zaujme svou vyvýšenou polohou, která je dána terénními úpravami okolí v 19. století.

Románský kostel sv. Václava byl vysvěcen roku 1181 jako farní kostel osady Zderaz, která v těchto místech stála před založením Nového Města. Šlo o jednolodní románskou stavbu s apsidou a mohutnou věží při severozápadním nároží lodi. Jeho správou byl pověřen řád křižovníků – Strážců Božího hrobu, jejichž klášter stál v blízkosti dnes zaniklého kostela sv. Petra a Pavla.

Po založení Nového Města se kostel sv. Václava stal jedním z jeho farních kostelů. To s sebou přineslo potřebu úprav, a tak byl kostel kolem poloviny 14. století přestavěn v gotickém slohu, stavba byla prodloužena, rozšířena a zvýšena. Část románských zdí se však zachovala a původní věž se stala součástí západního průčelí zvýšené gotické lodi (kostel v nové podobě už věž neměl). Byl postaven nový polygonální presbytář se dvěma klenebními poli, opatřený bohatou gotickou výmalbou. Kostel byl zřejmě původně plánován jako dvoulodní, klenbu se však nepodařilo ve 14. století zbudovat, a tak na dlouho zůstal zakryt provizorním dřevěným stropem.

Husitské války kostel přečkal beze škod, po zničení křižovnického kláštera však připadl novoměstské obci

a nadlouho sloužil kališníkům. Nedostatkem údržby však postupně chátral, a tak musel být koncem 16. století za přispění císaře Rudolfa II. znovu opraven, roku 1587 byla vyzdvížena nová goticko-renesanční síťová klenba.

Roku 1623 císař daroval už opět opuštěný kostel augustiniánským mnichům, kteří začali v sousedství se stavbou kláštera. Roku 1646 byl klášter a obnovený kostel znovu vysvěcen. Jedním z prvních převorů nového kláštera byl Václav Rudolf Harant z Polžic a Bezdruzic, syn známého Kryštofa Haranta. Klášter a kostel se v 17. století staly centrem svatováclavského kultu na Novém Městě a bylo tu pohřbeno mnoho významných osobností. V klášterním azylu tu asi rok žil slavný barokní malíř Karel Škréta, který pro klášter namaloval velkolepý Svatováclavský cyklus (většina dnes ztracena).

Slavná doba skončila za vlády císaře Josefa II., kdy byl klášter zrušen a kostel přeměněn na vojenské skladiště. V klášterní budově byla roku 1809 zřízena Svatováclavská trestnice a kostel byl pak roku 1827 znovu vysvěcen jako vězeňská kaple. Vězení bylo zbořeno roku 1893, kdy se začalo s velkorysou asanací této části města. Terén, který do té doby tvořil vyvýšenou terasu, prudce spadající k řece, byl odkopán a vznikl tak pozvolný sklon dnešní Resslovy ulice. Kostel sv. Václava (stejně jako kostel sv. Cyrila a Metoděje na protější straně ulice) se však tím pádem ocitl na holé skále několik metrů nad terénem. Před zbořením se jej sice podařilo zachránit, ale na potřebnou rekonstrukci dlouho nebylo dost peněz.

Nová kapitola dějin kostela začala až po první světové válce, kdy jej město darovalo církvi československé

husitské, která jej opravila a dodnes používá jako svůj sbor. K opětovnému vysvěcení došlo na svátek jeho patrona 28. září v roce svatováclavského jubilea 1929.

V interiéru kostela v první řadě upoutá krásná hvězdnicová pozdně gotická klenba. Výjevy ze života sv. Václava na klenbě jsou dílem Josefa Hagera z 60. let 18. století. V presbytáři můžeme vidět rozměrné zbytky původních gotických maleb, vpravo od vítězného oblouku pak renesanční malbu sv. Václava. Další výzdoba a mobiliář pocházejí až ze 30. let 20. století, ale jedná se také o kvalitní díla významných sochařů Františka Bílka a Ladislava Šalouna.

KOSTEL PANNY MARIE A SLOVANSKÝCH PATRONŮ (EMAUZY)

Při pohledu z Palackého náměstí či z protějšího břehu Vltavy zaujme na první pohled neobvyklá silueta železobetonových věží či křídel tyčících se nad Podskalím. Benediktinské Emauzské opatství a jeho klášterní kostel jsou však zajímavé nejen svou současnou podobou, ale také neobyčejně bohatou historií.

Když císař Karel IV. zakládal Nové Město, pro pozvednutí jeho lesku zřídil také několik nových klášterů. Jedním z nich bylo roku 1347 založené benediktinské opatství na návrší nad Podskalím, jedinečné tím, že zde byla znovu zavedena staroslověnská liturgie (Karel IV. tak chtěl navázat na cyrilometodějskou tradici a také oživit vztah s východní církví). Odtud pochází pojmenování kláštera Na Slovanech. Prvními obyvateli kláštera se stali mniši z Chorvatska.

Dokončené budovy kláštera a kostela byly vysvěceny na Pondělí velikonoční roku 1372. Čtení textu z evangelia o setkání Krista s učedníky v Emauzích vedlo k pozdějšímu pojmenování kláštera Emauzy. Klášter se brzy stal centrem výjimečné vzdělanosti a umění, vznikala zde vrcholná díla české gotiky.

V husitském období unikl klášter ničení, asi i proto, že část mnichů se přihlásila k husitství. Roku 1445 dokonce v Emauzích vznikl jediný utrakvistický klášter. Časem však upadal, až jej roku 1592 císař Rudolf II. předal zpět

katolické církvi. V roce 1635 císař Ferdinand III. uvedl do Emauz benediktiny ze španělského Montserratu. Za jejich působení byl klášter barokně upraven – nejvýznamnější změnou byla dvojice barokních věží v průčelí kostela. Španělští benediktini přinesli do Emauz kult P. Marie Montserratské.

V roce 1880 získali klášter benediktini z Beuronu, kteří nedlouho předtím byli nuceni odejít z Německa. V prostředí této kongregace se rozvinulo jedinečné, výlučně církevní umění, tzv. Beuronská umělecká škola. Beuronští umělci nově ve stylově čistém duchu vyzdobili a vybavili interiér chrámu i kláštera a současně provedli i historizující přestavbu budov. Ve 20. letech 20. století pak byla Na Slovanech po staletích také obnovena slovanská liturgie.

Za nacistické okupace roku 1942 byli mniši vyhnáni a někteří internováni v koncentračním táboře. V únoru 1945 byl kostel zasažen při spojeneckém náletu – poničena byla zejména západní část kostela s věžemi. V roce 1950 byly řeholní instituce v Československu zrušeny, komplex budov byl zestátněn a nadále využíván vědeckými a zdravotnickými institucemi. Poničený kostel se ale dočkal opravy, získal nové krovy a v roce 1968 byla na místě zničených věží vztyčena dvojice nových železobetonových skořepin ve tvaru křídel podle návrhu architekta Františka Černého, která dala chrámu jeho typickou siluetu. Interiér kostela však zůstal desítky let nevyužit. Benediktini se do Emauz vrátili v roce 1990, kdy získali klášter zpět v restituci, a od té doby se opět rozběhla rekonstrukce areálu, zejména interiéru kostela. Od roku 2003, kdy byl opět vysvěcen, se v něm znovu konají pravidelné bohoslužby.

Emauzy po druhé světové válce

Klášterní kostel, celým názvem kostel Nanebevzetí P. Marie a sv. Jeronýma, sv. Cyrila a Metoděje, sv. Vojtěcha a Prokopa, je trojlodní síňová stavba ve stylu vrcholné gotiky. Jeho prostor se vyznačuje promyšlenými proporcemi a střídavým, ale velkolepým provedením. V klášterním ambitu, který ke kostelu přiléhá z jižní strany, se dodnes zachoval světově proslulý cyklus gotických fresek s náměty ze Starého a Nového Zákona.

V interiéru kostela dnes můžeme vidět beuronské nástěnné malby, restaurované v těch částech, kde se zachovaly (zejména v presbytáři), zčásti také starší výmalbu. Pod kruchtou u presbytáře stojí barokní portál vstupu do Císařské kaple kláštera. Ostatní výzdoba zanikla v důsledku válečných událostí, stejně jako mohutné varhany na kruchtě. V závěru severní boční lodi kostela můžete vidět dřevěnou sochu P. Marie Montserratské z roku 1636, kterou přinesli španělští benediktini. Zbytek vybavení kostela je novodobý, za pozornost stojí oltářní stůl s motivem Poslední večeře od Karla Stádníka z roku 2003.

KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE A SV. KARLA VELIKÉHO (NA KARLOVĚ)

Na karlovském návrší, v sousedství rušné dopravní tepny a přitom v odlehlem koutě, stojí jedna z nejpozoruhodnějších gotických staveb Prahy. Barokní bání ukrývají prostor tak směle zaklenutý, že odjakživa budil fantazii lidí a dal vzniknout pověstem o mladém staviteli, který se upsal ďáblu, aby jedinečné dílo dokončil.

Mezi řeholními řády, které Karel IV. uvedl do Prahy, aby pozvedl její význam na úroveň hlavního města Svaté říše římské, byli i augustiniánští kanovníci. Ke zbudování kláštera jim určil nejvyšší bod území Nového Města v jeho jihovýchodním cípu u samotných hradeb.

Základní kámen položil císař 18. září 1350 a určil neobvyklé zasvěcení kostela P. Marii a Karlu Velikému (k jehož odkazu se sám hlásil). Tomu odpovídá i osmiboký půdorys chrámové lodi, odvolávající se na korunovační kostel Karla Velikého v Cáchách. Centrální půdorys se přitom v gotické architektuře téměř nevyužívá. Chrám byl posvěcen roku 1377, ač ještě nebyl zcela dokončen – chybějící klenbu nahradilo provizorní zastřešení.

Kostel i klášter byly roku 1420 vypleněny a zapáleny husity, řeholníci se sem mohli vrátit až po skončení válek roku 1437. Rozsáhlejších oprav se areál dočkal přispěním krále Vladislava II.: presbytář byl doplněn pozdně gotickou klenbou a kostel byl znovu vysvěcen

roku 1498. Teprve roku 1575 se zaklenutí konečně dočkala i chrámová loď (autorem proslulé hvězdicovité klenby je pravděpodobně dvorní architekt Bonifác Wohlmüt).

Další pohroma přišla spolu s pasovskými žoldněři roku 1611 – kostel i klášter byly opět vypleněny a několik augustiniánů zavražděno. Velké škody utrpěl areál i v průběhu třicetileté války, kdy kostel načas dokonce sloužil jako zbrojnice.

Po válce se Karlov dočkal nového rozkvětu, stal se vyhledávaným poutním místem, zvláště pak pro obraz P. Marie Karlovské, který v roce 1697 zhotovil významný malíř Jan Jiří Heinsch. V letech 1704–11 architekt Jan Blažej Santini-Aichel přistavěl kapli Svatých schodů (kopie schodů o 28 stupních, po kterých vystoupil Kristus do Pilátova domu), pod níž se nachází umělá jeskyně – kaple Betlémská. V letech 1733–40 se pak chrám dočkal kompletní barokizace interiéru, vedené architektem F. M. Kaňkou.

V roce 1755 chrám i klášter velmi poničil požár a dva roky nato pruské dělostřelectvo (dopadlo na něj až 800 dělových koulí, z nichž některé jsou dosud ve zdech vidět). Ještě téhož roku se však dočkal opravy, při níž získal dnešní charakteristické barokní bání.

Dějiny augustiniánského kláštera smutně skončily roku 1785, kdy Josef II. staroslavnou karlovskou kanoňi zrušil. Většina vybavení byla přenesena do jiných kostelů (hlavně k blízkému sv. Apolináři) nebo rozprodána. V areálu kláštera pak byla zřízena městská chorobnice a pro její potřebu byl roku 1789 kostel znovu vysvěcen.

Bývalý klášter sloužil zdravotnickým účelům až do roku 1955, kdy musel být pro nevyhovující stav a celkovou zchátralost vyklizen (kostel však zůstal i nadále využíván k bohoslužbám). Roku 1960 získalo ministerstvo vnitra a začalo je využívat pro muzejní účely, roku 1991 zde pak bylo otevřeno Muzeum Policie České republiky. Toto soužití přineslo i novou etapu života kostela: od roku 2011 jsou tu Křesťanskou policejní asociací pořádány pravidelné bohoslužby Za bezpečí a z karlovského kostela se stalo duchovní centrum pro křesťany v policii.

Chrám zaujme návštěvníka především zcela jedinečným prostorem své osmiboké lodi s pozoruhodnou klenbou, která zastřešuje prostor o průměru 24 m. Z převážně barokního zařízení a výzdoby stojí za pozornost zejména výjevy Navštívení P. Marie a Krista před Pilátem od řezbáře Jana Jiřího Šlanzovského, umístěné na vnitřních balkonech, dále několik bočních oltářů. Hlavní oltář je novogotický z konce 19. století.

Pohled na Karlovský chrám přes Nuselské údolí, zcela vlevo věž kostela sv. Kateřiny

KOSTEL SV. ŠTĚPÁNA

Jedním z významných chrámů postavených Karlem IV. po založení Nového Města pražského je kostel svatého Štěpána, který si dodnes do značné míry zachoval svou gotickou podobu.

Kostel sv. Štěpána určil Karel IV. jako jeden ze dvou hlavních farních kostelů Nového Města (druhým byl sv. Jindřich v Jindřišské ulici – oba kostely jsou si svým stavebním řešením v mnohém podobné). Kostel převzal funkci i zasvěcení sv. Štěpánu od blízké rotundy, která byla nově zasvěcena sv. Longinovi a v sousedství kostela stojí dodnes.

Stavba kostela byla zahájena roku 1351, vysvěcen byl roku 1392. Déle se stavěla mohutná, 52 metrů vysoká věž v západním průčelí, dokončena byla až roku 1401. Kostel tehdy získal vzhled, který se dodnes výrazněji nezměnil. Odedávna byl obklopen rozsáhlým hřbitovem, jenž byl zrušen roku 1784.

Roku 1419, v souvislosti s defenestrací konšelů na Novoměstské radnici, byl kostel vypleněn rozzuřeným davem. Od té doby byl po dvě století – do roku 1621 – užíván kališnickou stranou.

V letech 1598–1604 byla za kostelem postavena samostatná kamenná zvonice, kam byly přeneseny zvony z kostelní věže. Roku 1612 také byla do kostela vestavěna renesanční kruchta. Roku 1686 byla k jižní lodi přistavěna malá pohřební kaple zvaná Kornelská, roku 1736 pak ze severní strany otevřená Branbergerovská kaple. Roku 1738 byl v kostele

zvonice u kostela sv. Štěpána

pohřben mistr barokního sochařství Matyáš Bernard Braun.

Roku 1866 ještě přibyla na severní straně novogotická předsíň, po velké vichřici roku 1870, která strhla střechu věže, se kostel dočkal výraznější opravy. Proběhla v duchu puristické regotizace v letech 1874–79 a řídil ji architekt Josef Mocker. Kostel tehdy získal novogotická okna s kružbami a novou střechu věže. Kostel sv. Štěpána slouží i dnes, tak jako v době svého založení, jako farní kostel římskokatolické církve.

V interiéru kostela můžeme obdivovat původní vrcholně gotickou architekturu (jedná se o trojlodní stavbu bazilikálního typu s polygonálním závěrem), která je doplněna renesanční varhanní kruchtou. V jižní lodi se zachovaly zbytky gotických nástěnných maleb ze života Panny Marie, odkrytých při rekonstrukci roku 1993, nad arkádami hlavní lodi pak jsou nástěnné malby legendy sv. Štěpána z let 1890–91. Zařízení kostela je převážně raně barokní, hlavní oltář z roku 1669 je vyzdoben obrazy sv. Štěpána a nejsvětější Trojice od Matěje Zimprehta, sochy světců jsou od Jana Jiřího Bendla. Na levé straně kněžiště visí obrazy sv. Václava od Karla

Škréty a sv. Vojtěcha od Václava Vavřince Reibera, na protější straně pak barokní dřevořezba Kalvárie. V levé boční lodi stojí za pozornost gotická cínová křtitelnice z roku 1462, u jednoho z pilířů pak rokokový oltář s gotickým deskovým obrazem P. Marie Svatoštěpánské. V závěru pravé lodi je oltář Panny Marie Bolestné s raně barokní dřevořezbou Piety z roku 1638. V Kornelské kapli nalezneme raně barokní oltář Snímání z kříže z roku 1680.

KOSTEL SV. KATEŘINY ALEXANDRIJSKÉ

CHRÁM SV. VELIKOMUČEDNICE KATEŘINY

Výraznou dominantou horní části Nového Města pražského je zdaleka viditelná štíhlá osmiboká věž kostela svaté Kateřiny (někdy přezdívána „pražský minaret“). S gotickou věží ovšem nápadně kontrastuje vrcholně barokní stavba samotného kostela.

Během svého tažení v severní Itálii prosil pozdější císař Karel IV. před obzvláště těžkou bitvou u San Felice roku 1332 na den sv. Kateřiny (25. listopadu) tuto světici o pomoc a po svém vítězství se stal jejím oddaným ctitelem. Když po letech, už jako mocný panovník, založil Nové Město pražské, jeden z nově budovaných kostelů byl přirozeně zasvěcen sv. Kateřině.

Kostel sv. Kateřiny s klášterem augustiniánek byl založen roku 1355 a vysvěcen v roce 1367. Šlo o jednodílnou stavbu s polygonálním kněžištěm a 51 metrů vysokou věží v západním průčelí (ta jediná se z gotické podoby kostela zachovala).

Za husitských bouří byl kostel poškozen, ale brzy se dočkal opravy. Roku 1565 byl klášter převeden do péče mužské větve řádu, augustiniánů poustevníků od sv. Tomáše na Malé Straně.

Velká barokní obnova začala roku 1718 novostavbou konventu, zřejmě podle projektu Františka Maxmiliána Kaňky. Roku 1737 pak došlo i k zásadní přestavbě kostela, kdy se z původní gotické stavby

zachovala pouze věž a snad části zdiva lodi. Nový kostel, postavený mistrem barokní architektury Kiliánem Ignácem Dientzenhoferem, byl vysvěcen roku 1741. Vedle zachované gotické věže přistavěl Dientzenhofer také novou nižší zvonici.

Dekretem Josefa II. byly klášter i kostel v roce 1784 zrušeny a do areálu umístěn vojenský výchovný ústav. Roku 1825 byl areál adaptován na ústav pro choromyslné a po opravě byl kostel sv. Kateřiny roku 1841 znovu vysvěcen jako ústavní. V areálu, který se postupem času rozšířil o nové budovy, dodnes sídlí psychiatrická a neurologická klinika fakultní nemocnice.

Ústavní kostel byl veřejnosti dlouhá léta téměř nepřístupný. Komunistický režim jej roku 1950 opět zrušil a předal Muzeu hlavního města Prahy jako depozitář, později byl dlouho v havarijním stavu.

Teprve na počátku 21. století se podařilo opuštěný kostel přivést k novému životu. V letech 2002–12 byl chrám pod duchovní správou řádu křižovníků s červenou hvězdou a v prosinci 2012 byl předán do užívání pravoslavné církve; interiér byl adaptován pro potřeby pravoslavné liturgie a první bohoslužba spojená s vysvěcením prestolu (oltáře) zde proběhla 24. prosince 2012.

Kostel sv. Kateřiny zaujme především svou věží, v nižších patrech čtverhrannou, ve vyšších osmibokou. Podobné věže mají také Karlem IV. založené kostely sv. Apolináře a Zvěstování P. Marie Na trávníčku. Nižší barokní zvonice v jižním nároží byla později přestavěna k obytným účelům, a tak svou původní funkci už příliš nepřipomíná.

Samotná barokní chrámová loď není zvenku nijak výrazná (a také je viditelná pouze z nemocniční zahrady), o to zajímavější však je její interiér. Jde o síňový chrám, který zachovává základní půdorys gotické stavby, ale díky velkým bočním kaplím působí interiér dynamickým dojmem, typickým pro vrcholné baroko. Dominantním prvkem výzdoby je stropní freska s výjevem ze života sv. Kateřiny od Václava Vavřince Reinerera z roku 1741, obklopená bohatou štukovou dekorací. Sochařská výzdoba je dílem Františka Ignáce Weisse, oltářní obrazy pocházejí od italských mistrů z Říma.

KOSTEL SV. APOLINÁŘE

Jméno Apolinář mají dnes Pražané spojeno se Zemskou porodnicí U sv. Apolináře. Méně známý už je blízký kostel, od něhož porodnice odvozuje svůj název – krásná gotická stavba a jeden z mnoha kostelů založených v Praze císařem Karlem IV.

Na místě zvaném Větrov, na jednom z návrší nově založeného Nového Města pražského, dal Karel IV. postavit v 50. letech 14. století kapitulní kostel sv. Apolináře. Místo nebylo zvoleno náhodně – leží ve středu pomyslného kříže, jehož ramena tvořily další nově založené klášterní kostely (sv. Kateřina, Zvěstování P. Marie a kostely na Karlově a v Emauzích). Ke kostelu byla roku 1362 přenesena kolegiátní kapitula augustiniánů kanovníků ze Sadské, jejímž úkolem bylo studium teologických otázek a přednášení na univerzitě. Kostel byl vysvěcen roku 1363. Je to jednoduchá jednodlná stavba s polygonálním presbytářem a štíhlou věží u jižního boku západního průčelí. Na západě navazovala budova kolegia, uspořádaná v podélné dispozici přizpůsobené úzkému ostrohu.

Roku 1420 se kostela zmocnili husité a členové kapituly byli nuceni odejít (až na Petra z Kroměříže, který se přidal ke kališníkům). Kostel se tak stal na dvě století utrakvistickým. Svatoapolinářská kapitula byla roku 1503 formálně spojena s kapitulou svatovítskou, ale kostel se do její správy dostal až roku 1628, kdy jej císař Ferdinand II. odebral novoměstské obci.

Když byly roku 1785 zrušeny blízké kláštery a kostely sv. Kateřiny a na Karlově, stal se sv. Apolinář farním

kostelem, jímž zůstal dodnes. Tehdy sem také byla přenesena značná část vybavení z karlovského kostela. Roku 1789 byla barokní budova bývalého kanovnického domu přeměněna na porodnici pro ženy v obtížné sociální a materiální situaci (předchůdkyně Královské české zemské porodnice U Apolináře, postavené roku 1867 východně od kostela). Koncem 19. století byl opraven a v detailech regotizován Josefem Mockerem (přistavěna neogotická kruchta na západní straně lodi, doplněny okenní kružby a portály).

Kostel se do dnešních dnů zachoval v poměrně věrné gotické podobě. Hlavní vchod je nezvykle situován v severní stěně, neboť západním průčelím kostel přiléhá k budově bývalého kanovnického domu. V interiéru zaujmou především zachovalé gotické nástěnné malby. Vybavení je barokní a převážně pochází z kostela

na Karlově. Rozměrný hlavní oltář s plastickou skupinou Nanebevzetí P. Marie a apoštolů vytvořil sochař Jan Jiří Šlanzovský. Na jižním bočním oltáři můžeme vidět slavný obraz P. Marie Karlovské od Jana Jiřího Heinsche z roku 1697. Obraz představuje unikátní zpodobnění těhotné Matky Boží, která je považována za patronku těhotných žen, proslul jako zázračný a zejména v 18. století byl na Karlově předmětem velkého uctívání (několikrát se mu poklonila i císařovna Marie Terezie). Severní boční oltář s obrazem Narození Páně nese v nástavci obraz P. Marie Pomocné, oltář na jihu lodi zobrazuje sv. Apolináře křísícího mrtvé a oltář na protější straně sv. Josefa. Za pozornost stojí také oltář sv. Kříže (Kalvárie) na jižní straně presbytáře, v jehož mense je uložena truhlice s pozůstatky karlovských mnichů povražděných při vpádu Pasovských roku 1611.

KOSTEL ZVĚSTOVÁNÍ PANNY MARIE (NA TRÁVNÍČKU)

CHRÁM ZVĚSTOVÁNÍ PŘESVATÉ BOHORODICE

V nejjižnějším cípu Nového Města pod Vyšehradem v ulici Na Slupi stojí malý, ale výrazný gotický kostelík, známý jako Panna Maria Na trávníčku.

Mezi mnišskými řády, které Karel IV. pozval do Prahy při zakládání Nového Města, byl také žebrový řád servitů. Pro založení jejich kláštera vybral císař klidné místo v údolí Botiče, kde se do té doby rozkládaly zelené louky a stála tu starší kaple Panny Marie – říkalo se tu Na trávníčku a označení se vžilo i pro nový kostel. Na jaře 1360 se tak rozběhla stavba nevelkého kláštera s kostelíkem Zvěstování P. Marie, který byl dokončen v 70. či 80. letech 14. století.

Po vypuknutí husitských válek byli mniši vyhnáni a při dobývání Vyšehradu byl kostel použit pražskými husity jako základna, z níž kanónem ostřelovali vyšehradskou pevnost. Servité se mohli vrátit a opravit svůj klášter roku 1436, ale řádový život v následujícím století skomíral, až roku 1554 zemřel poslední mnich a klášter zpustl.

Teprve roku 1669 se servité od sv. Michala na Starém Městě položříceného kláštera Na trávníčku ujali a opravili jej. Roku 1732 nechali upravit i interiér kostela.

Za josefínských reforem byl roku 1783 klášter zrušen a kostel odsvěcen. Klášterní budovy střídaly využití, až byly v polovině 19. století kompletně přestavěny na nový ústav pro choromyslné.

Zároveň se konečně z darů věřících dočkal opravy i značně zchátralý kostelík. Architekt Bernhard Grueber v letech 1858–63 opravil interiér v novogotickém duchu a navrhl kompletní mobiliář.

Kostel pak sloužil zprvu jako ústavní, později jako veřejný, ale v 80. letech 20. století byl opět uzavřen. Později se ho však ujala pravoslavná církev, opravila jej, přizpůsobila interiér a od roku 1995 kostel slouží jako pravoslavný chrám Zvěstování přesvaté Bohorodice.

Navenek si kostel zachovává tvář čisté gotiky 14. století. Jedná se o prostou stavbu se čtvercovou lodí a pětibokým presbytářem. Štíhlá věž v západním průčelí, vysoká 38 m a v horních patrech osmiboká, je raritou mezi pražskými věžemi – je totiž nakloněná, plných 63 cm od svislice.

V interiéru kostela je pozoruhodný především samotný ústřední síňový prostor o čtvercovém půdorysu, sklenutý na jediný graciézní středový pilíř, na který navazují žebra čtyř klenebních polí. Klenba presbytáře je rovněž původní, další architektonické prvky však již pocházejí z novogotické přestavby (kruchta, oratoř, portál do boční kaple), což platí také pro většinu vybavení.

Při adaptaci na pravoslavný chrám pak byl doplněn nový ikonostas, stěna s ikonami oddělující presbytář od lodi kostela, a novogotické oltářní obrazy byly nahrazeny pravoslavnými ikonami.

KOSTEL SV. KOSMY A DAMIÁNA

Poněkud ve stínu emauzského klášterního chrámu stojí malý nenápadný barokní kostelík se starodávnou historií. Po staletí sloužil jako klášterní kaple, na čas byl pouhým skladištěm, ale v nedávné době získal nové důstojné využití jako kostel řecko-katolické církve.

Na návrší nad osadou Podskalí stával odpradáвна kostelík svatých Kosmy a Damiána. Poprvé je v pramenech uváděn roku 1178, a to již jako starý. Podle pověstí jej založil sám sv. Václav a mše zde sloužili sv. Vojtěch a Prokop.

Možná i proto právě v jeho těsném sousedství založil Karel IV. roku 1347 klášter slovanských benediktinů jako centrum vzdělanosti čerpající ze společného křesťanského dědictví východní i západní církve.

Před dokončením opatského kostela užívali mniši právě kostel sv. Kosmy a Damiána. Později však malý kostelík ve stínu velkolepého gotického chrámu poklesl významem na pouhou kapli, po husitských válkách byl zanedbáván, časem byl odsvěcen a změněn na vinný lis. Roku 1658 byla stará románská stavba zbořena a na jejích základech zbudována v raně barokním slohu nová kaple, vysvěcená roku 1659.

Roku 1713 získala kaple nový barokní oltář. V následujících stoletích pak sdílela osudy kláštera. Když emauzští benediktini v 1. polovině 20. století

navázali na tradici liturgie ve slovanském jazyce, rozhodli se obnovit také bohoslužby podle východního obřadu – za tím účelem kostelík sv. Kosmy a Damiána vybavili ikonostasem a po vzoru některých benediktinských klášterů v Evropě začali východní liturgie slavit.

Druhou světovou válku přežil kostel sv. Kosmy a Damiána na rozdíl od opatského chrámu téměř bez úhony, ale v roce 1950 byl klášter zestátněn a mniši vyhnáni, malý kostelík pak sloužil jen jako skladiště.

Značně zchátral a k opravě se přikročilo až po navrácení kláštera benediktinům roku 1990. Poté byl kostel svěřen k užívání řeckokatolické církvi, a tak byla emauzská tradice čerpání vlivů z východu i západu opět novým způsobem oživena.

Kostel sv. Kosmy a Damiána je jednoduchá obdélná stavba, jejíž skromná vnější podoba je výsledkem přestavby ze 17. století. Nemá věž, pouze malou sanktusní věžičku na střeše. Nad vchodem do kostela je původní český nápis z doby barokní přestavby kostela, který hlásá: *„Tento chrám Svatý Václav hnut viděním vlastní rukou založil, roku 928 posvětit dal, s Podivenem chodil sem i svatý Vojtěch a Prokop zde konali bohoslužby, nevěrní z něj vinný lis udělali, až Isidor de Croc v zastoupení za Jana Caramuela z Lobkowicz nákladem konventu vystavěl 6. června 1657.“*

Interiér zdobí valená klenba s původní štukovou dekorací. Dochované barokní zařízení nám může přiblížit podobu emauzského kláštera před přestavbou v 19. století, zároveň je dnes tento kostel velmi pěkně přizpůsoben byzantskému obřadu řeckokatolické církve, což navazuje na tradici, podle které sv. Václav i Prokop slavili bohoslužby také v byzantském obřadu. V kostele jsou dva oltáře: hlavní oltář s obrazem sv. Kosmy a Damiána a sv. Václava, u kterého se dnes liturgie neslouží, a oltář neboli prestol, na kterém se slaví byzantská slovanská řeckokatolická liturgie. Dále zaujme zejména nový ikonostas.

KOSTEL SV. IGNÁCE

Dominantou Karlova náměstí je vedle Novoměstské radnice především velkolepý barokní kostel svatého Ignáce v sousedství bývalé jezuitské koleje. Vysoké západní průčelí kostela je korunováno sochou sv. Ignáce, která upoutá pozornost hlavně v odpoledních hodinách, kdy se její zlatá svatozář jasně třpytí odraženým slunečním světlem.

Jezuitský řád přišel do Prahy v polovině 16. století a postupně tu vybudoval tři velké areály: na Starém Městě v Klementinu, na Malé Straně u kostela sv. Mikuláše a na Novém Městě na Dobytčím trhu. Zde získal řád už roku 1622 do své péče pozoruhodnou gotickou kapli Božího těla, která stávala uprostřed náměstí, a v roce 1630 začal vykupovat měšťanské domy v jihovýchodní části náměstí, na jejichž místě byla postupně zbudována jezuitská kolej, jejíž výstavba trvala od roku 1659 celé století.

V roce 1665 pak začala na nároží Ječné ulice výstavba samotného kostela sv. Ignáce, vedená slavným architektem Carlem Luragem. Kostel byl slavnostně vysvěcen roku 1678, ale teprve v roce 1687 byla dostavěna zvonice a roku 1699 portikus v západním průčelí (autorem těchto pozdějších částí byl Pavel Ignác Bayer).

Roku 1773 byl jezuitský řád zrušen a z koleje se stala vojenská nemocnice. Kostel sv. Ignáce se změnil na farní, ale jinak sloužil dále svému účelu. Po obnovení

řádu se jezuité do Prahy navrátili a kostel sv. Ignáce získali zpět do správy roku 1866 (v bývalé jezuitské koleji však už nemocnice zůstala). Komunistický režim v roce 1950 kostel jezuitům opět odebral, ale roku 1991 jej řád znovu získal zpět.

Kostel sv. Ignáce představuje stavebně typické uspořádání jezuitského kostela – je to jednoduší stavba o třech klenebních polích s bočními kaplemi po obou stranách. Zvenku zaujme především socha sv. Ignáce na vrcholu štítu a portikus před hlavním vchodem, připomínající triumfální oblouk, nahoře ozdobený sochami jezuitských světců. Naproti tomu zvonice kostela, viditelná z Ječné ulice, je nízká a nepřilíš výrazná.

Celý interiér kostela je zkrášlen velmi bohatou barokní štukovou výzdobou z konce 17. století. Pozdně barokní hlavní oltář z let 1768–73 nese obraz sv. Ignáce z Loyoly od Jana Jiřího Heinsche z roku 1688.

Po levé straně nejbliže k oltáři se nachází kaple českých patronů s oltářním obrazem sv. Jana Nepomuckého z roku 1713, raně barokní sochou sv. Václava od Jana Jiřího Bendla a obrazem Přenesení těla sv. Václava. Blíže ke vchodu po levé straně je kaple sv. Františka Xaverského se zajímavým obrazem sv. Tekly od Ignáce Raaba a sochami sv. Petra a Pavla. Další je kaple sv. Libora a nejbliže ke vchodu pak nalezneme iluzivní Lurdeskou jeskyni. Na pravé straně se nejbliže k hlavnímu oltáři nalézá kaple sv. Františka Borgii s obrazem od Ignáce Raaba a novějšími sochami jezuitů sv. Petra Canisia a bl. Karla

Spinoly (původem českého misionáře v Japonsku) z roku 1878. V další kapli, zasvěcené sv. Barboře, můžeme vidět sochy od Františka Ignáce Platzera z roku 1770. Následuje kaple P. Marie Piekarské se sochařskou výzdobou od Františka Ignáce Weisse. Poslední je pak kaple Zemřelých či Všech věrných duší vyzdobená barokní stropní freskou Posledního soudu a nástěnnými malbami od Josefa Führicha z roku 1875, které zobrazují podobenství o marnotratném synovi.

KOSTEL PANNY MARIE SEDMIBOLESTNÉ (U ALŽBĚTINEK)

Na východní straně ulice Na Slupi stojí budova kláštera alžbětinek, dnes známá jako nemocnice svaté Alžběty. Její součástí je také kostel Panny Marie Sedmibolestné – nevelká, ale zajímavá barokní stavba, zbudovaná při založení kláštera v 18. století.

První charitativní instituce vznikla na místě dnešní nemocnice už ve druhé polovině 17. století. Biskup Jan Dlouhoveský tu na pozemku své vinice pod kostelem sv. Apolináře založil dům pro vysloužilé kněze s kaplí P. Marie Sedmibolestné, vysvěcenou roku 1681. Roku 1722 získal tento areál ošetřovatelský řád alžbětinek, které tu založily první ženskou nemocnici v Praze. Do Prahy je uvedla po velké morové epidemii hraběnka Karolína Schönkirchová, která spolu s dalšími šlechticemi shromáždila prostředky na stavbu nového kostela.

Kostel P. Marie Sedmibolestné byl navržen Kiliánem Ignácem Dientzenhoferem a jeho stavba probíhala rychlým tempem, takže mohl být vysvěcen už roku 1725. V následujících letech se pokračovalo výstavbou areálu konventu, ale rozšíření se dočkal i kostel: za jeho závěrem byly zbudovány Svaté schody a roku 1762 byla po levé straně průčelí přistavěna kaple sv. Tekly. Roku 1768 pak byla postavena nová hřbitovní kaple sv. Barbory. Když byla roku 1904 snížena úroveň

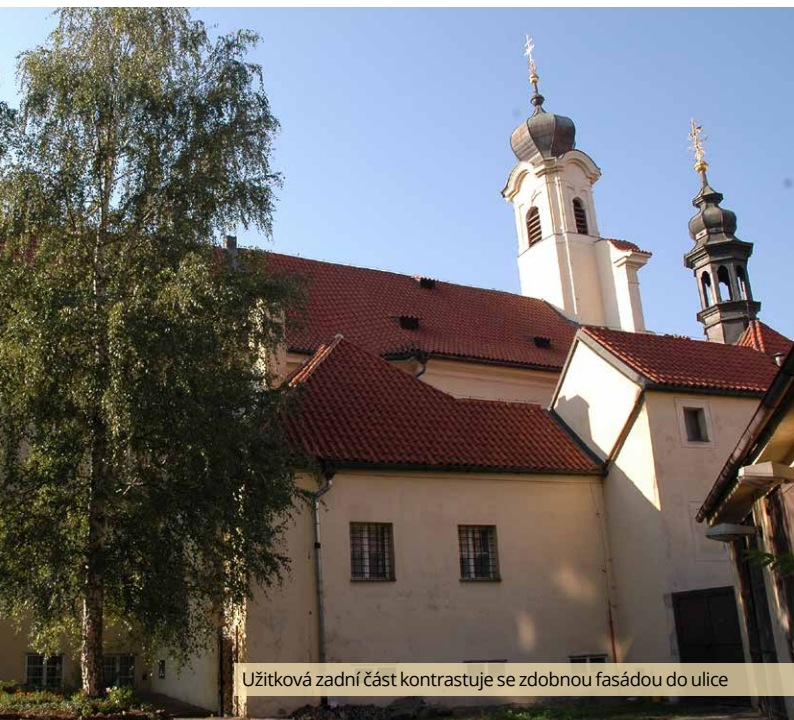
ulice na Slupi, přistavěl Bohumil Hübschmann vstupní schodiště.

Kostel, konvent i nemocnice sloužily obyvatelům Prahy přes dvě stě let a plnily svou roli i v mnoha těžkých obdobích, jako byly epidemie a válečné konflikty. Roku 1949 však komunistický režim sestrám alžbětinkám areál zabavil a nemocnice byla zestátněna. Roku 1957 pak musely odejít všechny řeholnice, které tu ještě sloužily. V roce 1993 však byl areál řádu vrácen a ustanovila se zde společnost Nemocnice sv. Alžběty spolu s Centrem preventivní a následné onkologické péče. Sídlí zde i mezinárodně známá Liga proti rakovině.

Z ulice je viditelné pouze západní průčelí samotného kostela a kaple sv. Tekly. Nad průčelím se tyčí věž, převyšující výrazně vlastní stavbu (malou věžičku, sanktusník, můžeme vidět i po levé straně na střeše kaple). Spodní část věže kryje bohatě zdobený štít se sochou P. Marie Sedmibolestné. Průčelí kostela zdobí velké kasulové okno a pod ním znak hraběnky Markéty z Valdštejna, hlavní donátorky stavby kostela a špitálu.

Interiér nevelkého kostela zaujme bohatou výzdobou. Jednotně komponované barokní zařízení pravděpodobně navrhl architekt Dientzenhofer. Plastický hlavní oltář, který kryje skoro celou východní stěnu, pochází z roku 1779, řezba Piety a sochy řádových světic jsou patrně starší, kolem r. 1710. Na severní stěně kostela je pozdně gotická řezba P. Marie s Ježíškem (kolem r. 1490).

Kaple sv. Tekly je uvnitř zdobena bohatými štukaturami a nástěnnými malbami ze života svěťice od J. L. Krackera z roku 1762. Na oltáři pak je obraz od I. Raaba a vynikající dřevořezby od Ignáce Františka Platzera. V kapli je také umístěn deskový obraz P. Marie s dítětem z doby kolem roku 1460 a čtyři pozoruhodné sochy Kristových pašijí ze 17. století, přenesené sem při zrušení sousedního kláštera servitů u kostela Zvěstování P. Marie Na trávníčku.

Užitková zadní část kontrastuje se zdobnou fasádou do ulice

TEAMBUILDING

BUNGE

AUTOSHAFT
REPARATUR
UND
WARTUNG
VON
KLEIN- UND
MOTORWAGEN
UND
LKW
TEL: 4422 988

KOSTEL NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE

Malý barokní kostel Nejsvětější Trojice stojí poněkud pod úrovní Trojické ulice a dnes působí, jako by byl i se svou nevysokou věží utopen mezi okolními domy. Jedná se však o jeden z mála pozůstatků historického Podskalí, které zaniklo při asanaci na přelomu 19. a 20. století.

Na místě dnešního kostela stával již ve 14. století gotický kostel sv. Antonína (podle některých pramenů sv. Ondřeje). Poprvé je připomínán roku 1359 a zřejmě v té době sloužil řemeslníkům pracujícím na stavbě nedalekého Emauzského klášteřa. Za husitských válek byl roku 1420 vypálen a pobořen. Opravy se dočkal až v roce 1463 za pomoci vyšehradské kapituly. Tehdy byl nově zasvěcen Nejsvětější Trojici.

V 17. století již starý kostelík nedostačoval a byl dosti sešlý, takže se novoměstští konšelé rozhodli jej přestavět. Peníze se však nedostávaly, a tak k přestavbě kostela došlo teprve v letech 1728–29.

Kostel byl tehdy z velké části vybudován nově; z původní stavby se zachovaly pouze základy a části obvodových zdí. Starší původ však dodnes prozrazuje polygonální závěr, typický pro gotické kostely.

První velkorysejší plán na přestavbu od architekta Pavla Ignáce Bayera, který zahrnoval mimo jiné novou kupoli, rozšíření lodi a několik

bočních kaplí, musel být pro nedostatek financí zredukován.

Hlavní loď tak byla pouze prodloužena směrem na západ, což dalo základ nezvyklým proporcím kostela, který je vzhledem ke své délce poměrně úzký.

Původní stavba neměla věž, neboť se využívala starší dřevěná zvonice, jež stála v sousedství kostela. Roku 1751 byla k jižní stěně přistavěna kaple Kalvárie, v letech 1781–82 pak přibyla osmiboká sakristie, kostel byl nově zaklenut a k západnímu průčelí byla přistavěna věž, která je sice mohutná, ale se svými 32 metry patří k nejnižším v Praze.

Interiér kostela má skromné rozměry, jeho barokní zařízení pochází převážně z 18. století. Vrcholně barokní portálový hlavní oltář nese obraz Nejsvětější Trojice, pravděpodobně z konce 17. století. V presbytáři je také soška Pražského Jezulátka ve zlacené skříňce.

Při severní stěně stojí blíže vchodu oltář Neposkvrněného početí P. Marie se sochou Immaculaty a reliéfem sv. Jana Nepomuckého. Dále je oltář sv. Anny s obrazem světice a reliéfem sv. Rodiny. Při jižní stěně je oltář sv. Jana Nepomuckého s obrazem jeho kázání a reliéfem Poslední večeře a oltář P. Marie Královny se sochou sv. Jana Nepomuckého. V kapli Kalvárie, přistavěné k jižní stěně, je zajímavý oltář sv. Kříže se skupinou Kalvárie.

V podlaze kostela můžeme vidět několik náhrobních kamenů z 16. – 18. století, nejzajímavější patří lékaři Václavovi a pochází z roku 1585.

KOSTEL SV. CYRILA A METODĚJE

KATEDRÁLNÍ CHRÁM SV. CYRILA A METODĚJE S KAPLÍ SV. NOVOMUČEDNÍKA GORAZDA

Kostel svatých Cyrila a Metoděje v Resslově ulici je dost možná nejznámějším pravoslavným chrámem v českých zemích, ne však pro svou architekturu či církevní význam, ale pro dramatický způsob, jakým se zapsal do novodobých českých dějin, když se tu roku 1942 skryli atentáčníci na říšského protektora Reinharda Heydricha.

Kostel, zasvěcený původně sv. Karlu Boromejskému, byl vybudován v letech 1730–40 jako součást emeritního domu pro zestárlé kněze (první sídlo této instituce, založené roku 1681, bylo v ulici Na Slupi v místech pozdějšího kláštera alžbětinek). Slavnostní vysvěcení kostela proběhlo už v roce 1735. Rozsáhlý komplex budov s kostelem navrhl architekt Pavel Ignác Bayer, po něm stavbu převzal Johann Christian Spannbrucker a dokončil ji Kilián Ignác Dientzenhofer.

Emeritní dům však neměl dlouhého trvání; v rámci josefínských reforem byl roku 1783 zrušen a dostal se do rukou armády. Krásná budova kněžského domu byla přeměněna v kasárna a z kostela se stalo skladiště. Roku 1866 areál zakoupilo České vysoké učení technické. Kostel měl být přeměněn na posluchárnu, nakonec však dále sloužil jako skladiště. V největším ohrožení se ocitl v 90. letech 19. století, kdy se při regulaci okolních ulic ocitl několik metrů nad terénem (podobně jako sousední kostel sv. Václava) a hrozilo mu zboření. Nakonec

k němu nedošlo, ale nová etapa historie kostela se začala psát až roku 1933, kdy byl předán pravoslavné církvi, opraven a 28. září 1935 nově zasvěcen svatým Cyrilu a Metodějovi. Stal se tak katedrálním chrámem české pravoslavné eparchie a sídlem biskupa Gorazda.

Za nacistické okupace se chrám významně zapsal do českých dějin, když se stal dějištěm posledního odporu skupiny parašutistů, kteří zorganizovali atentát na R. Heydricha. Po dramatické přestřelce 18. června 1942 byl poničený chrám uzavřen a jeho majetek zabaven.

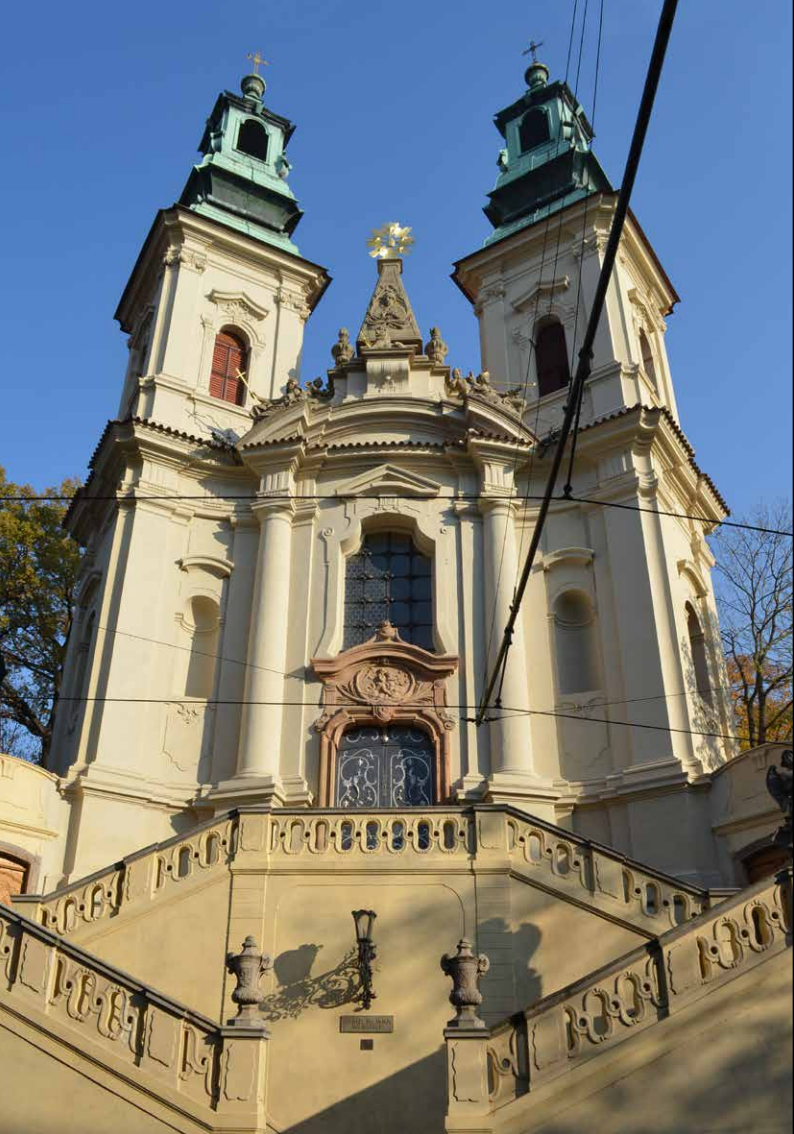
S opravami se začalo po válce. Roku 1947 byl chrám znovu vysvěcen a na vnější zdi byla odhalena bronzová pamětní deska. 28. září 1995, při šedesátém výročí vysvěcení, byl v kryptě otevřen Národní památník hrdinů heydrichiády – místo usmíření.

Stavební dispozice kostela je jednoduchá a konzervativní, dynamický Dientzenhoferův rukopis se však ukazuje na výrazném západním průčelí s malým ohrazeným předdvorím – dnes vyvýšenou terasou, ohrazenou původní barokní mříží a pilíři se sochami andělů.

V interiéru se z původní výzdoby zachovaly nástropní fresky od Johanna Adama Schöpfa z roku 1735, které v chrámové lodi zobrazují výjevy ze života sv. Karla Boromejského. Z původního barokního zařízení nezůstalo nic, nyní je kostel přizpůsoben potřebám pravoslavné církve a vybavení pochází převážně z rekonstrukce v poválečných letech.

Krypta pod chrámem sloužila původně pro pochovávatel obyvatel kněžského domu. Rozsáhlý prostor se 112 výklenky pro rakve byl posledním dějištěm hrdinné obrany parašutistů a dnes slouží jako památník odboje.

Výsadkářům, kteří 27. května 1942 uskutečnili atentát na R. Heydricha, poskytli úkryt v kryptě pod chrámem zdejší farář a předseda rady starších. Skupina tu měla pobýt jen nakrátko, ale jeden z nich úkryt prozradil dříve, než mohli uniknout. Dne 18. června byla katedrála obklíčena 800 členy gestapa a přestože cílem bylo dostat parašutisty živé, ve dlouhém boji všichni položili život. Biskup Gorazd se jako pokus o ukončení probíhajícího nacistického teroru rozhodl pro sebeobětování a přestože o ukrytí odbojářů původně nevěděl, vzal vinu na sebe. V září 1942 byl nacisty popraven, ale spolu s ním i řada dalších členů zdejší pravoslavné obce. Roku 1987 byl biskup Gorazd pravoslavnou církví svatořečen.

KOSTEL SV. JANA NEPOMUCKÉHO NA SKALCE

Ve Vyšehradské ulici, nedaleko od Karlova náměstí a přímo naproti Emauzskému klášteru, se nad vysokým dvouramenným schodištěm tyčí kostel svatého Jana Nepomuckého, jeden z klenotů vrcholně barokní architektury od Kiliána Ignáce Dientzenhofera.

Jan Nepomucký byl v českých zemích ctěn jako světec dlouho předtím, než byl roku 1729 papežem Benediktem XIII. svatořečen. Na skalnatém návrší za závěrem emauzského opatského kostela byla už roku 1697 postavena dřevěná kaple, která byla Janu Nepomuckému zasvěcena jako vůbec jedna z prvních. Při kapli vzniklo Bratrstvo ku cti sv. Jana z Nepomuku a pod ochranou P. Marie a už roku 1709 byl položen základ ke stavbě kamenného kostela, avšak pražské arcibiskupství tuto lidovou iniciativu k uctívání dosud oficiálně neuznaného světce zakázalo. A tak teprve po Janově svatořečení bylo roku 1730 započato na místě starší kaple s výstavbou chrámu, který navrhl K. I. Dientzenhofer.

Kostel byl stavebně dokončen roku 1738, ale vybavování interiéru pokračovalo i nadále. V letech 1768–69 byly podle návrhu Antonína Schmidta doplněny ohradní zdi a postavena vstupní brána do kostelní zahrady z Karlova náměstí. V roce 1776 bylo dokončeno monumentální schodiště k hlavnímu portálu kostela. Roku 1852 bylo schodiště upraveno v souvislosti s novou regulací Vyšehradské ulice

a kolem roku 1880 byla ke schodišti doplněna sochařská výzdoba od Bernarda Otty Seelinga.

Kostel dodnes náleží římskokatolické církvi a je součástí farnosti u Nejsvětější Trojice v Podskalí.

Malebný chrám patří k nejpozoruhodnějším Dientzenhoferovým realizacím. Při pohledu z Vyšehradské ulice zaujme svou vyvýšenou polohou nad schodištěm a také krásným dynamickým průčelím se dvěma čtverhrannými, na koso postavenými věžemi. Střední část průčelí je zdůrazněna polosloupou dórsko-římského řádu, jež nesou segmentový štít. Bohatá nadstavba nad ním vrcholí obeliskem s reliéfem sv. Jana Nepomuckého. Pozoruhodné jsou i střechy věží s hranolovými lucernami.

Ústřední prostor kostela je řešen na půdorysu osmiúhelníka s konvexně zprohýbanými stěnami a baldachýnovou klenbou. Doplnují jej oválně tvarovaná vstupní část a presbytář.

Klenby kostela zkrášluje fresková výzdoba od Jana Kováře z roku 1738, zachycující výjevy ze života sv. Jana Nepomuckého – působivá je obzvláště rozsáhlá nástropní freska Oslavení sv. Jana. V kostele najdeme také hodnotné barokní vnitřní zařízení, pořízené převážně v letech 1739–49. Architektura oltářů je doplněna bohatou řezbářskou výzdobou.

Hlavní oltář nese reliéfy ze života sv. Jana a v oltářní nice stojí velká dřevěná pozlacená socha světce od Jana Brokoffa z roku 1682 – model, podle nějž byla odlita známá bronzová socha sv. Jana Nepomuckého stojící na Karlově mostě. Na severní straně presbytáře je nevelký oltář sv. Josefa. V nikách u pilířů jsou

umístěny dva boční oltáře: severní oltář zdobí obraz Sv. Lukáš maluje P. Marii a sochy tří svatých Janů (Jana Křtitele, Jana Evangelisty a Jana Nepomuckého) a jižní pak obraz sv. Rodiny a sochy sv. Františka Xaverského a sv. Norberta. Na jižní straně lodi je pak drobný oltář P. Marie Staroboleslavské. Rovněž kazatelna je bohatě zdobena reliéfy ze života sv. Jana Nepomuckého a doplněna sochou světce.

KAPITULNÍ BAZILIKA SV. PETRA A PAVLA

Zdálky viditelné věže baziliky svatého Petra a Pavla patří mezi nejvýraznější součásti pražského panoramatu, tvoří protějšek Svatovítské katedrály a základní poznávací znak Vyšehradu, ačkoli vzhledem k jeho tisícileté historii přibyly relativně nedávno. Samotný chrám se však dá zařadit jak mezi nejstarší, tak i mezi nejmladší kostely na Praze 2 – záleží na úhlu pohledu.

Kapitulní kostel na Vyšehradě je spojen s nejstaršími českými dějinami. Kolem roku 1070 první český král Vratislav založil Královskou kolegiální kapitolu a s ní i kapitulní chrám – románskou trojlodní baziliku s přemyslovskou královskou hrobkou. Před rokem 1330 zahájila Eliška Přemyslovna velkolepou dostavbu, jejímž výsledkem byla gotickou bazilika s dlouhým presbytářem (s délkou 110 m se tehdy jednalo o nejdelší kostel v Praze). Po dalších úpravách provedených za Karla IV. dostal chrám podobu trojlodí s bočními kaplemi. Roku 1495 byl kostel, poničený za husitských válek, částečně opraven a znovu vysvěcen, ale už roku 1503 se část klenby zhroutila. Koncem 16. století byl díky daru Rudolfa II. postaven nový presbytář. V první polovině 18. století proběhla významná barokní přestavba podle projektu Jana Blažeje Santiniho. Zajímavé je, že postupnými změnami se chrám posouval k západu, a tak dnes základy původní románské baziliky leží převážně pod hřbitovem za presbytářem kostela.

Koncem 19. století rozhodl probošt vyšehradské kapituly Václav Štulc o radikální přestavbě chrámu v novogotickém slohu. Plány vypracoval architekt Josef Mocker a práce probíhaly v letech 1880–94. Z původní stavby se dochovaly pilíře, části bočních lodí a boční stěny presbytáře. V letech 1900–03, pod vedením Mockerova žáka Františka Mikše, pak byla novogotická podoba chrámu dokončena přístavbou nového západního průčelí s dvojicí 58 m vysokých věží.

V roce 2003, ke stému výročí nového vysvěcení, byl kapitulní kostel sv. Petra a Pavla povýšen papežem Janem Pavlem II. na basiliku minor.

Dnešní chrám je syntézou Mockerovy pseudogotické novostavby s původní středověkou stavební dispozicí. Chrátové průčelí má tři vchody, hlavní portál nese v tympanonu reliéf Posledního soudu od Štěpána Zálešáka, nad bočními vchody jsou mozaiky se znaky alfy a omegy od Lumíra Šindeláře z roku 1993. Na věžích byla roku 2001 instalována nová zvonkohra.

Interiér je zajímavě vyzdoben secesní výmalbou od manželů Urbanových z let 1904–11, v presbytáři a kapli P. Marie Šancovní pak nástěnnými malbami od Karla Jobsta z roku 1898. V jižní lodi se zachovaly zbytky gotických nástěnných maleb a v závěru severní lodi malba barokní, zobrazující Vyšehrad a pověst o „Čertově sloupu“.

Vnitřní vybavení je převážně novogotické podle Mockerových návrhů, z barokního mobiliáře ale v kostele zůstaly kanovnické lavice v presbytáři

a cenné oltářní obrazy z dílny Karla Škréty, které byly změněny na závěsné. Dřevěný hlavní oltář z roku 1887 je vyzdoben reliéfními řezbami proroků a světců. Zařízení presbytáře doplňuje nový reliéf sv. Jana Nepomuckého od L. Šindeláře.

Zajímavé jsou především boční lodě, z nichž každá má pět kaplí. Všechny jsou vybaveny novogotickými oltáři, ale visí tu i původní barokní obrazy. V severní lodi to jsou od vchodu kaple P. Marie Bolestné, sv. Jana Křtitele, sv. Jana Nepomuckého, sv. Anny a sv. Františka Serafinského. V jižní lodi pak najdeme nejbližší vchodu kapli sv. Klimenta (s románským kamenným sarkofágem, tzv. rakví sv. Longina), dále kapli českých patronů (se zbytky gotických nástěnných maleb), kapli sv. Marie Magdaleny, kapli P. Marie Dešťové (v oltáři zasazena kopie cenného gotického obrazu P. Marie Dešťové ze 14. století) a kapli sv. Josefa (s gotickými nástěnnými malbami). Za závěrem jižní lodi je pak oddělená kaple P. Marie Šancovní, nazvaná podle barokní sošky z roku 1725, umístěné na novogotickém oltáři.

K chrámu patří také Klenotnice vyšehradské kapituly, odrážející její bohatou historii. K nejvzácnějším předmětům patří raně gotické fragmenty tkaniny a střevíců z doby krále Vratislava, relikviářové busty sv. Petra a Pavla podle modelů z Parlářovské dílny a renesanční monstrance.

Od severu a východu ke kostelu přiléhá neslavnější český hřbitov – Slavín. Na jižní straně můžete vidět v parku vykopávky románského mostku, který kdysi spojoval chrám s královským palácem.

KOSTEL SV. LUDMILY

Velkolepý novogotický chrám svaté Ludmily na náměstí Míru představuje neodmyslitelnou dominantu Vinohrad, která náměstí dodává monumentální urbanistický akcent. Z kostelů Prahy 2 je nejmladším, ale také jedním z největších. Zároveň je z nich jediný, který leží na území Vinohrad.

Královské Vinohrady procházely na sklonku 19. století velkým rozmachem. Původně malá obec na východním pomezí Prahy byla roku 1879 povýšena na město a rostoucí počet obyvatel si brzy vyžádal stavbu nového farního kostela. Protože byly Vinohrady budovány podle důmyslného urbanistického plánu, bylo pro kostel připraveno místo na centrálním náměstí, kde se mohl stát zdaleka viditelnou dominantou.

Vypracováním plánů byl roku 1887 pověřen architekt Josef Mocker, známý dostavbou Svatovítské katedrály, základní kámen byl položen 25. listopadu 1888 u příležitosti 40. výročí nástupu císaře Františka Josefa I. na trůn. Sám císař navštívil rozestavěný kostel roku 1892. Stavba byla dokončena následujícího roku, pražský arcibiskup kardinál Schönborn slavnostně vysvětil nový chrám 8. října 1893. Na interiéru se však pracovalo i v následujících letech a vnitřní zařízení bylo hotovo teprve roku 1905.

V roce 1929, u příležitosti svatováclavského milénia, byla fara u sv. Ludmily povýšena na

arciděkanství. I dnes slouží chrám jako farní kostel římskokatolické církve, do jehož působnosti spadá velká část Vinohrad. Interiér chrámu se po století své existence dočkal v nedávné době velké renovace.

Kostel je postaven jako trojlodní cihlová bazilika ve stylu severoněmecké gotiky. Samotný novogotický styl nebyl ve své době ničím neobvyklým, za pozornost však stojí zajímavé půdorysné řešení, které tu architekt Mocker použil: vložení čtyř mohutných diagonálně umístěných sloupů do křížení kostela a konfigurací pětibokého presbytáře doplněného po stranách symetricky polygonální sakristií a křestní kaplí se městský kostel přibližuje vzhledu typickému pro gotické katedrály. Tento dojem dotváří dvojice šedesátimetrových věží se štíhlými osmibokými střechami rámuující monumentální západní průčelí s vysokým štítem, rozetou (velkým kruhovým oknem) a ústupkovým portálem s bohatou sochařskou výzdobou, k němuž stoupá široké schodiště. V tympanonu portálu je reliéf žehnajícího Krista se sv. Ludmilou a sv. Václavem, v nikách po stranách hlavního portálu stojí sochy sv. Prokopa od Františka Hergesela a sv. Vojtěcha od Antonína Procházky. Na další výzdobě exteriéru se podílela řada tehdejších renomovaných sochařů.

Působivou výmalbu stěn a kleneb provedl Johann Jobst. Nástěnné malby v hlavní lodi představují cyklus postav českých patronů, klenba presbytáře je zdobena medailony světců, na východním

konci severní lodi jsou výjevy ze života P. Marie a na východním konci jižní lodi výjevy ze života sv. Cyrila a Metoděje. Barevnost interiéru dotvářejí okna zdobená vitrážemi různých autorů.

Zařízení je převážně novogotické. Hlavní oltář má neobvyklý tvar gotického chrámového křížení s vysokou sanktusníkovou věžičkou a sochou sv. Ludmily. Boční oltáře jsou mladší, v secesním stylu, vyřezány podle kreseb Jana Kastnera a Štěpána Zálešáka. Kazatelna je dílem řezbáře Jiljího Ziky, sošky byly vyhotoveny podle modelů Antonína Procházky.

Chrám je už od svého postavení velmi oblíbeným místem svateb, snad díky svému širokému mnohastupňovému schodišti, které se přímo nabízí pro skupinové fotografie svatebčanů.

KŘÍŽ KOSTELŮ

Kromě samotné sakrální architektury představuje několik kostelů Prahy 2 ještě jeden unikát, patrný teprve při pohledu na mapu. Nestojí za ním nikdo jiný než císař Karel IV., který při zakládání Nového Města pražského postupoval podle promyšlené koncepce.

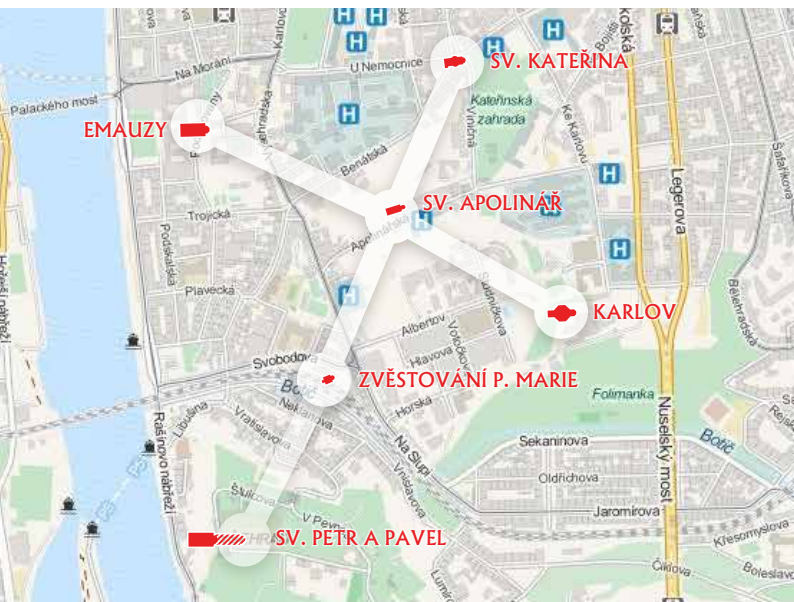
Pět významných novoměstských kostelů založených Karlem IV. tvoří na mapě obrovský pravidelný kříž. Severojižní rameno kříže spojuje kostely sv. Kateřiny a Zvěstování P. Marie na Trávničku. Západovýchodní rameno pak vede od kostela P. Marie a slovanských patronů v Emauzích ke kostelu P. Marie a sv. Karla Velikého na Karlově. Ramena kříže se pak protínají v kostele sv. Apolináře.

Toto uspořádání není náhodné. Karel IV. byl známý svým důrazem na křesťanskou mystiku a symboliku a při budování Prahy jako nového hlavního města Svaté říše římské vycházel z koncepce nebeského Jeruzaléma. Kříž tvořený významnými stavbami měl přinést městu zvláštní požehnání.

Mezi jednotlivými kostely jsou zřejmé spojitosti: Všechny byly postaveny jako kostely klášterní, sv. Apolinář pak byl kostelem kapitulním. Tři kostely na severojižním rameni mají stejné architektonické řešení osmibokých věží. Kostely na příčném rameni odkazují na tradici křesťanského západu (zasvěcení sv. Karlu Velikému jako obnoviteli západní Římské říše) a východu (zasvěcení slovanským patronům a zbudování nového centra církevní slovanské vzdělanosti).

Protáhneme-li svislé rameno kříže dále k jihu, dostaneme se navíc ke kapitulnímu chrámu sv. Petra a Pavla na Vyšehradě (nebo přesněji k místu, kde stával jeho presbytář ve středověku). Kříž je tak orientován ke starému královskému sídlu na Vyšehradě, které Karel IV. také velkoryse přebudoval.

Karel IV. usiloval o obnovení spolupráce východní a západní církve. Jeho odkaz je v současnosti zajímavým způsobem oživen i v novoměstském kříži kostelů: Dva z nich (sv. Kateřina a Zvěstování P. Marie) totiž dnes slouží pravoslavné církvi, zbylé jsou římskokatolické (Emauzský klášter však poskytl prostor k bohoslužbám též církvi řeckokatolické). Tak v Karlově Novém Městě žije opět vedle sebe tradice křesťanského západu i východu.

LITERATURA

AUGUSTA, Pavel (ed.), *Kniha o Praze 2*, Praha: MILPO, 1996.

AUGUSTA, Pavel (ed.), *Vyšehrad*, Praha: MILPO, 2004.

BAŤKOVÁ, Růžena a kol., *Umělecké památky Prahy: Nové Město, Vyšehrad, Vinohrady*. Praha: Academia, 1998.

BEDRNÍČEK, Pavel, *Příběhy pražských svatyní*, Praha: Volvox Globator, 2009.

BRONCOVÁ, Dagmar a kol., *Praha 2 křížem krážem*, Praha: MILPO, 2007.

POCHE, Emanuel. *Prahou krok za krokem: umělecko-historický průvodce městem*. Litomyšl: Paseka, 2001.

PLATOVSKÁ, Marie a kol., *Slavné stavby Prahy 2*, Praha: Foibos Books, 2011.

ŠKODA, Eduard, *Pražské svatyně*, Praha: Libri, 2002.

VUČKA, Tomáš, *Pražské kostely a chrámy*, Praha: Slovart, 2013.

Emauzské opatství. [online]. Dostupné z: <http://emaury.cz>

Královská kolegiátní kapitula sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. [online]. Dostupné z: <http://www.kkvys.cz>

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 2

Vydává: Městská část Praha 2

Text: Matěj Čadil

Foto: Archiv MČ Praha 2.

Na obálce: *Pohled na Prahu z roku 1606*, Rytina J. Wechtera, podle kresby Philipa van den Bossche, vydal Aegidius Sadeler, zapůjčeno ze sbírek Národního muzea.

Mapové podklady: © Přispěvatelé OpenStreetMap.org

Grafická úprava a příprava k tisku: Matěj Čadil

Tisk: Amos Typografické studio, s r. o.

Praha 2014 (dotisk 2016)

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 2